

Enheten för räddningstjänst vid stora olyckor
Anders Ahlström
+4610-240 4156
anders.ahlstrom@msb.se

Konsekvensutredning beträffande förslag till föreskrifter om ledning av kommunal räddningstjänst

Bakgrund

Ett antal omfattande räddningsinsatser, exempelvis Västmanlandbranden 2014 och flera av skogsbränderna 2018, har visat på behovet av att kommunal räddningstjänst ska kunna hantera omfattade och allvarliga olyckor effektivare. Genom ändring i lagen (2003:778)¹ om skydd mot olyckor (LSO) ställs därför krav på kommunerna att de ska ha ett ledningssystem för räddningstjänsten, där en övergripande ledning ständigt ska upprätthållas. MSB har därefter bemyndigats att besluta om föreskrifter om ledning av kommunal räddningstjänst med stöd av 3 kap. 8 b § förordningen (2003:789)² om skydd mot olyckor.

Ledningssystemen behöver ha ett mått av enhetlighet som möjliggör effektiv samverkan mellan olika kommuners organisationer för räddningstjänst och mellan deras respektive ledningssystem.

Som alternativ till regelgivning kan kunskapsstyrning användas även fortsättningsvis. Det kan dock konstateras att behörighetsgrundande utbildningar av befattningshavare inom räddningstjänsten har skett i statlig regi sedan mitten av åttiotalet. Vidare att de allmänna råd (MSBFS 2012:5) om ledning av insatser i kommunal räddningstjänst som gavs ut 2012 i delar inte har tillämpats i tillräcklig omfattning. Detta talar för att en reglering behövs som komplement.

I det fall reglering inte görs bedöms risken att ledningssystem utformas på olika sätt som stor. Det skulle innebära att den ökade förmåga som förändringarna i lagen om skydd mot olyckor syftar till blir mindre eller uteblir.

Vidare minskar möjligheterna att uppnå de önskade effekterna genom utbildning, vägledning och tillsynsverksamhet i det fall ingen regelgivning utöver lag och förordning ges.

Primärt berörs kommuner, och särskilt deras organisationer för räddningstjänst. Vidare berörs länsstyrelser, regioner (sjukvård), polismyndigheten samt övriga myndigheter som bedriver statlig räddningstjänst. I viss mån berörs andra aktörer som samverkar med kommunal räddningstjänst.

¹ Lagen senast ändrad genom SFS 2020:882.

² Förordningen senast ändrad genom SFS 2020:883.

Föreskrifterna innehåller ingen reglering om kommunernas samverkan med SOS Alarm Sverige AB och MSB har inte heller mandat att föreskriva om detta. De bestämmelser som påverkar denna fråga finns istället direkt i LSO. Konsekvensutredningen hanterar endast den reglering som finns i förslaget till föreskrifter. MSB har däremot, i samband med lagens ikraftträdande, fått mandat att utöva tillsyn över LSO i sin helhet. MSB kan i det sammanhanget, och mot bakgrund av 1 kap. 5 § LSO, i någon utsträckning behöva återkomma med generella råd kring tolkning av vad som framgår av LSO.

Konsekvenser av regleringen

Regleringen bedöms inte innebära ökade kostnader för kommunernas organisation för räddningstjänst utöver vad som hanterats i beredningen av lagändringen.

Reglering bedöms vara i överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Kravet på ledningssystem, 3 kap. 16 a § LSO, träder i kraft den 1 januari 2022 och i samband med det bör föreskrifterna träda i kraft. För att ge kommunerna förutsättningar att ordna sina ledningssystem för räddningstjänst är det dock av vikt att information om förslaget till föreskrifter kommuniceras så tidigt som möjligt.

Konsekvenser av regleringen för företag

Regleringen bedöms inte påverka företag i allmänhet.

Regleringen bedöms inte påverka konkurrensförhållanden.

Vi bedömer att ingen särskild hänsyn till små företag behöver tas beträffande denna reglering.

Föreskriften har utformats för att beskriva vilka förmågor som ett ledningssystem för kommunal räddningstjänst ska ha. Förmågekraven rör såväl den övergripande ledningen som ledning av räddningsinsatser. Förmågekraven bedöms som väsentliga för kommunernas arbete med att dimensionera sina ledningssystem.

Vidare ställs krav på ett begränsat antal roller, utöver rollerna i LSO; räddningschef och räddningsledare. Rollerna bedöms som väsentliga för att uppnå en viss enhetlighet mellan ledningssystemen som ska bidra till effektivare samverkan. Rollerna beskrivs dock inte i detalj för att ge utrymme inom regleringens ramar för anpassning och utveckling.

Föreskriften ställer krav på att det i ledningssystemet ständigt ska finnas beslutsfattare som kan fatta beslut utifrån delegeringsbara befogenheter som LSO ger räddningschef eller räddningsledare. Det har bedömts som tämligen verkningslöst att föreskriva om ledningssystem utan att ange vilka befogenheter befattningshavare i ledningssystemet ska kunna tillämpa. Föreskriften anger dock inte hur delegation av dessa befogenheter ska ordnas.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Föreskriften har utformats för att möjliggöra att räddningsledarens befogenheter ska kunna utövas i olika delar av ledningssystemet. Det ger möjlighet för kommunerna att anpassa delegationsordningen till de lokala förutsättningarna. Det är vidare nödvändigt för att hantera olika typer av händelser och olika tillgång till behöriga räddningsledare. Exempelvis kan en befattningshavare i en övergripande ledning behöva verka som räddningsledare när ett räddningsvärn, utan behörig räddningsledare, genomför en räddningsinsats.

Föreskriften beskriver att räddningsledare ska verka utifrån den styrning som den övergripande ledningen ger. Föreskriften anger inte vilka befattningshavare i den övergripande ledningen som ska ha befogenhet att ge denna styrning, som baseras på räddningschefens befogenheter, utan lämnar till kommunerna att beskriva detta.

Antalet roller som beaktas i föreskrifterna har begränsats till de som bedömts som väsentliga för att ge goda förutsättningar för effektiv samverkan mellan olika kommuners organisationer för räddningstjänst och mellan deras respektive ledningssystem.

Beträffande de allmänna råd som rör statens övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst har dessa baserats på MSBFS 2012:5 och utvecklats utifrån erfarenheterna från de omfattande räddningsinsatserna 2014 och 2018 samt MSB:s tillsyn av länsstyrelsernas förmåga att överta ansvar för kommunal räddningstjänst.

Det har bedömts lämpligt att förtydliga, utöver hur ett övertagande bör göras, hur genomförandet övergripande kan organiseras och hur kommunernas organisationer för räddningstjänst, deras ledningssystem och befattningshavare bör nyttjas. Detta bedöms som angeläget då kommunernas samarbete beträffande övergripande ledning av räddningstjänst sannolikt kommer att omfatta ett större antal kommuner och inte sällan flera län flera län.

Föreskrifterna bedöms inte förändra kommunala befogenheter eller skyldigheter, inte heller grunderna för kommunernas organisation eller verksamhetsformer.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984